

змiнами, внесеними згiдно iз Законом № 1019-VIII вiд 18.02.2016) та низку законодавчих актiв, якими регулюються суспiльнi вiдносини кримiнально-правового характеру зазначеної статтi звертаємо увагу на суттєвi недолiки кримiнально правової норми при здiйсненнi квалiфiкацiї незаконного переправлення осiб через державний кордон України за ознакою «усуненням перешкод», «надання порад» через сприяння внесеннi фiгурантiв (в особi волонтера благодiйної органiзацiї) до iнформацiйної системи «Шлях».

Узагальнений висновок: враховуючи вищезазначене, констатуємо недостатню обгрунтованiсть та колiзiйнiсть нормативно-правових пiдстав кримiнально-правової квалiфiкацiї за ст. 332 КК України (зокрема, у випадку сприяння незаконному переправленню осiб через державний кордон України шляхом зарахування волонтерiв до благодiйних органiзацiй та їх подальшої реєстрацiї в iнформацiйнiй системi «Шлях»).

Фiлiпов Юрiй Євгенович,

старший науковий співробітник науково-дослiдної лабораторiї з проблем кримiналістичного забезпечення та судової експертологiї навчально-наукового iнституту № 2 Нацiональної академiї внутрiшнiх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Необхiднiсть застосування технiко-кримiналістичних засобiв, що застосовуються пiд час розслiдування воєнних злочинiв у зв'язку з повномасштабним вiйськовим вторгненням рф на територiю України, на другому році вiйни продовжує залишатися актуальним питанням.

Результативнiсть попередження, розкриття та розслiдування будь-яких кримiнальних правопорушень, як зазначив професор А. В. Iщенко, безпосередньо залежить вiд надiйностi засобiв та методiв, досконалість яких зумовлена тим, наскiльки вони враховують новiтнi здобутки науково-технiчного прогресу. Чим бiльше вони мiстять у собi досягнень передової науки i технiки, тим бiльше їх використання забезпечує оптимiзацiю вирiшення завдань протидiї злочинностi [1, с. 8–9].

Протягом всiєї iсторiї в правоохороннiй дiяльностi використовуються рiзнi технiчнi засоби та досягнення науки. Об'єктивна необхiднiсть застосування у воєннiй кримiналістичнiй науково-технiчних засобiв визначається не тiльки прагненням

правоохоронців спростити й прискорити процес розкриття й розслідування злочинів, вчинених в умовах воєнного стану в Україні, але також і властивостями останніх значно розширювати діапазон можливостей пізнавальної слідчої діяльності.

Відповідно, здатність об'єктивно відображати події, що відбуваються, запам'ятовувати їх із найменшими подробицями, довгостроково зберігати й багаторазово відтворювати робить науково-технічні засоби найважливішим інструментом забезпечення об'єктивного розкриття та розслідування кримінальних проваджень і фактором, що сприяє дотриманню прав і свобод громадян [2].

В цілому, науково-технічні засоби поділяються на техніко-криміналістичні і загально-технічні. В.Г. Гончаренко зазначив: поняттям «науково-технічні засоби» слід охоплювати усі без винятку засоби і методи їх застосування, використовувані у слідчій роботі, а терміном «техніко-криміналістичні засоби» – технічні засоби, спеціально створені для криміналістичних цілей чи пристосовані для цього шляхом зміни загально-технічних засобів [3, с. 9–10].

Будь-які технічні засоби та методи їх застосування, що можуть використовуватись при розслідуванні злочинів, вчинених в умовах воєнного стану, мають розглядаються у як у розділі криміналістичної техніки, так і бути висвітленими у методиці розслідування злочинів, вчинених в умовах воєнного стану. Відповідно, ці технічні засоби є техніко-криміналістичними.

Наприклад, для відео-, фотофіксації доцільно застосовувати безпілотні літальні апарати – мультикоптери (зокрема, квадрокоптери). Відзняті матеріали аерофотозйомки можуть бути використані під час складання план-схеми місця події, особливо у випадку, якщо потрібно негайно завершити огляд у зв'язку зі зміною оперативної обстановки та можливістю опинитись у небезпечній зоні [4, с. 349].

Вважаємо, що техніко-криміналістичні засоби в умовах воєнного стану в Україні можуть бути використані у наступних напрямках розслідування злочинів:

- 1) вивчення та аналіз слідчих ситуацій, перевірка версій, технічне забезпечення діяльності груп слідчих, що спеціалізуються на розслідуванні воєнних злочинів;

- 2) збирання доказів під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій (оглядів місць подій, ексгумації трупів, обшуків, пред'явлення для впізнання, допитів);

- 3) отримання порівняльних зразків (з останків трупів з місць масових поховань; ідентифікація військовослужбовців рф; експертні дослідження виявлених речових доказів та ін.);

4) якісна підготовка додатків до протоколів слідчих (розшукових) дій за результатами фото-відеофіксації місця події, у тому числі з використанням аерофотовідеозйомки;

5) технічне супроводження аналітичної роботи з формування, узагальнення, дослідження та використання інформаційно-пошукових ресурсів, реєстрів та баз даних, у тому числі з відкритих джерел інформації в он-лайн просторі.

Список використаних джерел

1. Іщенко А. В. Методологічні проблеми криміналістичних наукових досліджень : монографія / за ред. І. П. Красюка. Київ : Вид. НАВСУ, 2003. 359 с.

2. Хараберюш І. Ф. Використання науково-технічних засобів в правоохоронній діяльності. *Часопис Академії адвокатури України*. 2011. № 12(3). С. 1–7.

3. Гончаренко В. И. Научно-технические средства в следственной практике: учеб. пособие. Київ : Вища школа, 1984. 149 с.

4. Пиріг І. Використання спеціальних знань під час розслідування злочинів, учинених в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спец. випуск. № 2. С. 348–353.

Хабло Оксана Юрївна,

професор кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВИЛ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Завданням як кримінального права, так і кримінального процесуального права є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень. Досягнення цих завдань залежить від того, наскільки держава зможе гарантувати здійснення справедливого судочинства. Втім, справедливість кримінального судочинства є комплексною вимогою, яка передбачає, насамперед, забезпечення презумпції невинуватості.

На це неодноразово зверталася увага у прецедентній практиці Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ, Суд) . Зокрема, у п. 47 рішення у справі «Довженко проти України» вказано, що право на презумпцію невинуватості, закріплене у п. 2 ст. 6 Конвенції, є одним з елементів справедливого судового розгляду кримінальної справи, який спрямований на запобігання негативному впливу на справедливий судовий розгляд упереджених заяв, зроблених у тісному зв'язку з цим судовим розглядом [1].